

Iloisesti luterilainen. Tunnetko tunnustuskirjat?

Tunnetko Augsburgin tunnustuksen?

Ville Auvinen, TT

18.9.2013

Johdanto

Augsburgin tunnustus (Confessio Augustana, CA) on luterilainen pääuskontunnustus, ja päivää, jolloin se esitettiin julkisesti, voidaan pitää koko luterilaisen kirkon syntymäpäivänä. Jotkut luterilaiset kirkot – mm. Norjan ja Tanskan kirkot – pitävät tunnustuskirjoinaan vain Augsburgin tunnustusta ja katekismuksia.

1. Augsburgin tunnustuksen historiallinen tausta

Vuonna 1530 keisari Kaarle V kutsui Augsburgiin koolle valtiopäivät, joilla oli tarkoitus selvittää monien muiden asioiden lisäksi myös valtakunnan uskonnolliset kiistat. Luther ei voinut tulla Augsburgiin, koska oli valtakunnankirouksessa, vaan hän jäi Saksin alueella olevaan vaaliruhtinas Juhana Vakaan linnaan Coburgiin. Sieltä käsin hän piti kirjeitse yhteyttä Augsburgissa oleviin uskonpuhdistuksen edustajiin.

Lutherin ollessa poissa luterilaisten uskonpuhdistajien tunnustuksen laatiminen jäi Lutherin lähimmän työtoverin, Filip Melanchtonin vastuulle. Tunnustusta laatiessaan Melanchtonilla oli käytävissään kaksi aikaisempaa dokumenttia: Torgaun artikkelit, jotka käsittelevät Rooman kirkon epäkohtia, sekä Schwabach-Marburgin artikkelit, jotka olivat syntyneet uskonpuhdistajien keskinäisissä oppikeskusteluissa. Melanchton toivoi sopua Rooman kirkon kanssa, ja Luther jo pelkäsi, että hän antaa liikaa myönnytyksiä. Lopulta Melanchtonin laatiman tunnustuksen teksti oli sellainen, että Lutherkin saattoi siihen ilomielin yhtyä. Tunnustuksen tyyli on maltillinen, ja Luther totesikin, että hän ei olisi pystynyt sellaista kirjoittamaan. Tunnustus laadittiin sekä saksaksi että latinaksi. Molemmat ovat virallisia mutta eivät keskenään identtisiä.

Tunnustus esitettiin julkisesti 25. kesäkuuta 1530. Tunnustuksen allekirjoittivat seitsemän luterilaista ruhtinasta sekä kahden kaupungin pormestari ja raati. Vastapuoli laati Kumoamuksen, ja luovutti sen keisarille 12. heinäkuuta. Kumoamus esitettiin valtiopäivillä 3. elokuuta, ja kaikkia – myös Melanchtonin kirjoittaman tunnustuksen allekirjoittaneita – vaadittiin mukautumaan siihen. Melanchton laati vielä vastineen Kumoamukselle (Augsburgin tunnustuksen puolustus), mutta keisari ei suostunut ottamaan sitä edes vastaan. Niinpä Augsburgin valtiopäivät merkitsivät lopulta välirikkoa Rooman kirkon ja uskonpuhdistuksen välille.

2. Augsburgin tunnustuksen eri versiot

Myöhemmin Melanchton teki Augsburgin tunnustukseen pieniä lähinnä kielellisiä korjauksia, ja julkaisi vuonna 1540 version (Confessio Augustana variata), jossa ehtoollisartikkelia on muutettu

sovittelevammaksi reformoituja kohtaan. Alla rinnakkain vuoden 1530 ja 1540 versioiden ehtoollisartikla:

1530

Herran ehtoollisesta seurakuntamme opettavat, että Kristuksen ruumis ja veri ovat ehtoollisessa todella läsnä ja jaetaan niille, jotka sen nauttivat. Toisin opettavat ne hylkäävät.

1540

Herran ehtoollisesta seurakuntamme opettavat, että leivän ja viinin kanssa Kristuksen ruumis ja veri todellisesti tuodaan esiin (exhibeantur) niille, jotka nauttivat Herran ehtoollisen.

Luterilaiset kirkot pitäytyvät muuttamattomaan Augsburgin tunnustukseen (Confessio Augustana invariata), joka siis tarkoittaa alkuperäistä Augsburgissa vuonna 1530 laadittua tunnustusta.

3. Augsburgin tunnustuksen rakenne

Augsburgin tunnustus jakaantuu kahteen pääosaan. Artiklat I–XXI esittävät uskonpuhdistajien keskeiset opinkohdat. Artiklat XXII–XXVIII käsittelevät niitä Rooman kirkon väärinkäytöksiä, jotka uskonpuhdistajat ovat poistanet käytöstä omissa seurakunnissaan.

Ensimmäisen pääosan artiklojen järjestys jäsentyy kaikkein keskeisimmän, nimittäin vanhurskautusta koskevan artiklan (IV) mukaan. Artiklat I–III ovat edellytyksiä artiklalle IV ja artiklat V–XI puolestaan seurausta siitä.

I Jumala	IX Kaste	XVI Yhteiskunnallinen elämä
II Perisynti	X Herran ehtoollinen	XVII Kristuksen tuomiolle tulo
III Jumalan Poika	XI Rippi	XVIII Vapaa ratkaisuvalta
IV Vanhurskaus	XII Parannus	XIX Synnin alkusyy
V Kirkon virka	XIII Sakramenttien käyttö	XX Usko ja hyvät teot
VI Uusi kuuliaisuus	XIV Kirkollinen järjestys	XXI Pyhien palvonta
VII Kirkko	XV Kirkon säätämät tavat	
VIII Mitä kirkko on ?		

XXII Ehtoollisen molemmat muodot
XXIII Pappien avioliitto
XXIV Messu
XXV Rippi

XXVI Ruokien erottelu
XXVII Luostarilupaukset
XXVIII Kirkollinen valta

4. Yksittäisten artiklojen rakenne

Useissa artikloista esitetään ensin varsinainen oppi, ja sen jälkeen todetaan, mitkä harhaopit tämän oikean opin johdosta hylätään (art. I, II, V, VIII, X, XII, XVI, XVII). Nykyinen monien totuuksien oppi on kaukana Augsburgin tunnustuksesta. Harhaoppeina mainitaan sekä kirkon historiassa vaikuttaneita että Augsburgin tunnustuksen laadintahetkellä ajankohtaisia harhoja.

5. Argumentaatio

Augsburgin tunnustuksen tarkoituksena on – paitsi tehdä selkoa uskonpuhdistajien käsityksestä siitä, mikä oikea, katolinen oppi – osoittaa, että heidän opetuksensa on ennen kaikkea Raamatun mutta myös vanhan kirkon opin mukaista. Tunnustuksen ensimmäisen osan lopussa todetaankin: ”Tässä ovat esitettyinä meidän oppimme pääpiirteet. Siitä voidaan todeta, ettei siinä ole mitään, mikä on ristiriidassa Raamatun tai katolisen kirkon tai Roomankaan kirkon kanssa, sikäli kuin kirkon oppi on isien kirjoituksista meille tunnettua.” Niinpä argumentaatiossa keskeisimmällä sijalla ovat viittaukset Raamattuun, mutta myös joihinkin kirkkoisien ja muiden kirkon opettajien lausumiin viitataan. Tunnustuksen ensimmäisessä osassa raamattuviittauksia on 14 ja toisessa osassa 57. Kirkkoisista viitataan Augustinukseen (354–430) (XVIII, XX, XXVI, XXVII, XXVIII), Ambrosiukseen (340–397) (VI, XX, XXIV), Hieronymukseen (347–420) (XXII), Cyprianukseen (200–258) (XXII, XXIII), Krysostomukseen (347–407) (XXIV, XXV) ja Ireneukseen (130–202) (XXVI). Lisäksi viitataan paaveihin Gelasius I:seen (paavina 492–496) (XXII) ja Pius II:een (1405–1464) (XXIII), ja vielä Pariisin yliopiston kansleriin, ranskalaiseen uudistusteologiin Jean Gersoniin (1363–1429) (XXVI, XXVII).